

MILANO

A stylized, graphic illustration of a cityscape. The background is a dark blue, textured field. At the top, the word 'MILANO' is written in large, white, block letters. Below the text, a large, semi-circular sunburst or fan shape is composed of alternating light and dark blue segments, radiating from a central point. In the foreground, there are several dark blue, blocky buildings of varying heights and widths. On the right side, a prominent church spire with a pointed top and three arched windows is visible. The overall style is reminiscent of mid-20th-century graphic design.

H.TREFFNERI GÜMN. 45. AASTA
JUUBELINUMBER

MIILANG**IV****KEVADTALVEL****MCMXXIX****HUGO TREFFNERI GÜMNAASIUMI ÕPILASKONNA VÄLJAANNE.***Saateks.*

Arutihti kuuleme kurdetavat, et meie koolinoorsugu olevat üldiselt vaimuvaene ning aatelage. Valuga südames peame kurtjale õiguse jätma, sest, kuigi tahaksime meeeldi vastu vaielda, tahaksime naeruvääristada selliseid arvamusi, puudub meil kindel alusmüür, millele võiksime rajada oma vastuväiteid. Ehkki vahetevahel on räägitud meie koolinoorsoo kultuuriliste eneseavalduste väikesist edusammest, on need omelt jäänud ajakäigu paratamatu lainetuse tõusupunktideks, on kadunud sama kiiresti kui ilmusidki. Selge on, et sel puhul juttugi ei saa olla püsivast edust.

Meid huvitavad muidugi kõige selle põhjused.

Tõsi küll, noorsugu mõjustav seltskondlik miljöo üldiselt ei või olla noortele kaugeltki eeskujuks, tõsiseks kasvatajaks. Ent miks peamegi siis alaväärtuslikku eeskujuks seadma?! See pole kaugeltki vajalik, sest ei puudu ju meiega noori mõjutavas seltskonnas hääd eeskujud!

Peapõhjused on aga üldiselt puht-subjektiivsed: puudub tahe vaimlise kultuuri järele. Mõttelagedus, sihtidepuudus ning vaimse silmaringi äärmine kitsapiirilisuus on selgelt oma pitseri vajutanud enamiku noorte otsaesisele.

Kuhu on siis jäänud noortele omane tung hea, ilusa ja tõe poole? Milline udu varjab noorte silmi ilmavaatelist otsinguil? Millised on teed, mis viiksid noori välja hädaohtlikust labürindist?

Siin tuleb esmajoones juhtida tähelepanu põhjalikule vaadete revideerimisele. Tuleb raputada enestest kõik need vaated ja mõtted, mis kipuvad kahvatuma tõsise kriitika juures. Tuleb loobuda ühepäevaalamusist ning veenduda kord teadmises, et on saabunud aeg, mis nõuab tõsist suhtumist mitte üksi homsesse päeva, vaid ka pikemaisse ajavahemikesse! Seepärast: käed külge!

Mida eile pole suudetud saavutada, seda püüame uue energiaga võita täna. Ent ärge jätkem homseks! Milgi tingimusel ärge jätkem, sest homme päev võib meilt juba nõuda aruannet tehtud tööst ning saavutusist!

Sammu edasirühkimise teel meie õpilaskonnas tahab ka neljas «Miilang» tähistada. Kuid see pole veel suur saavutus; ta tahab olla vaid pisike lüli noorte arenevate ja kasvavate kultuuripüüete pidevas ahelas.

Ja «Miilangu» ülesanne ongi samm-sammult edasi rühkida. Põleva tõrvikuna tahab ta teed näidata ning loitev leek kirjutagu kõigile noorile südamesse: edasi!

Mitte samm tagasi, nõudku märke viiv tee ka kes teab kui suuri pingutusi ja isegi ohvreid!

E. T.

Pilk minevikku.

Käesoleval õppeaastal võib meie kool tagasi vaadata oma 45-aastasele tegevusele.

Tuletame sel puhul lühidalt meelde kooli minevikku, kasutades materjalina kooli 40 aasta juubelil ettekantud ülevaadet.

Ametlikuks Treffner'i gümnaasiumi asutamise päevaks loetakse 7. dets. 1883. Tegelikult oli aga väikene kool juba paar aastat enne seda teotsenud.

Kooli asutamise mõte on lähedalt seotud toleaegsete poliitiliste oludega. Kooli asutaja Hugo Treffner oli oma hariduselt usuteadlane ja tahtis asuda oma otsekohesele kutsealale — kirikuõpetajaks. Mitmed kogudused valisidki ta oma hingekarjaseks, ent konsistorium ei kinnitanud teda kuhugi ametisse, kuna teda peeti liiga vabameelseks ja vastuvõtmatuks toleaegseile võimul olevaile sakslasile.

Nii siirdus Hugo Treffner kooli alale. Ta hakkas andma eratunde, millest areneski välja pärastine gümnaasium. Kooli asutamise mõtte teostamisele aitas kaasa aeg: ärkamisaja tegelaste õhutusel ja Aleksandri kooli asutamise mõtte propageerimisel tõusis tublisti eestlaste iseteadvus ja ühes sellega tung hariduse järele. Olles läbi ja läbi patrioot, tahtes võimaldada oma suguvendadele hariduse saamist, haaras Hugo Treffner kooli asutamise mõttest suurima agarusega kinni. — Kuid võimulolijad näitasid selle Hugo Treffneri ettevõtte vastu kõige suuremat vaenulikkust. Toleaegne õppekonna kuraator parun Stackelberg ei annud kooli asutamiseks luba, pidades koolijuhatajat saksavaenuliseks. Luba saadi alles kuraator Kapustin'ilt, kes oli oma vaateilt saksa-vaenuline. Nii mõjusid luba saamiseks omakorda kaasa poliitilised vastolud.

Kool algas oma tegevust jaanuaris 1884 kolme alama klassiga progümnaasiumi nime all.

Esimesel semestril asus kool oma paarikümne õpilasega lühemat aega „Linda“ seltsi ruumes Raekoja tän. 16. Kuna üüri tasumine tekitas raskusi, koliti üle Kroonuaia tän. 21. Aastal 1886. asus kool lõplikult Treffneri (end. Hobuse) tän. 2.

Õpilaste arv hakkas kiiresti kasvama, olles esimese semestri lõpul 50 ja aastal 1891 juba 377. Selle tõttu kasvas ka klasside arv, 1891. aastal töötasid tegelikult juba kõik gümnaasiumi klas-

sid. — Ametlik kinnitus koolile kui gümnaasiumile saabus 1. veebr. 1891.

Sama aasta kevadel saatis kool välja esimese lennu abituriente, arvult 3, kes eksternidena Tallinna kroonu gümnaasiumi juures omandasid küpsustunnistused, kuna see Tartus oli keelatud! Esimeste lõpetajate hulka kuulub eestlasist meie praegune lugupeetud piiskop Jakob Kukk. Järgmisest teisest lennust oleks nimetada Johan Kelder, üldiselt tuttavaks saanud oma traagilise surma läbi, endine Valgamaa arst Andres Alver ja endine kohtuminister, riigivanem ning praegune Eesti Panga president Jüri Jaakson.

Juba aastal 1889 esines Hugo Treffner palvega koolile õiguste saamiseks, võimaldada õpilasil kooli juures lõpueksamid teha, ent palve jäi tagajärjeta. Aastal 1893 esineti uuesti palvega, toetudes sellele, et kool juba kaks lendu abituriente välja lasknud ja end vääriliselt tutvustanud. Ka seekordne palve jäeti tähele panemata.

Nüüd algas koolile raskeim ajajärk. 1893. a. oli ikaldusaasta. Sellele lisaks lühendati kooliaega koolera kartusel. Paljud õpilased lahkusid koolist, ühed ainelisil põhjusil, teised siirdusid kroonu gümnaasiumi, kus lõpueksami tegemine kergem. Kool sattus majanduslikult otse lootusetu seisukorda ja teda ähvardas kinnijäämine. Suurte jõupingutustega jõutakse ometi katastroofist üle ja kool hakkab uuesti kosuma. Õpilaste arv näitab uuesti tõusu ja kerkib 1905. a. revolutsiooni päevil üle 450.

Kasutades vabamaid aegu, esineb koolijuhataja uuesti palvega koolile õiguste saamiseks, millele järgneb jaatav vastus 11. märtsil 1907. a.

Sellega oli suurim takistus kooli elust kõrvaldatud, õpilased võisid nüüd oma kooli juures (õppekonna esindaja juuresolekul) eksameid teha nii lõputunnistuse kui ka nelja ja kuue klassi lõpetamise tunnistuste saamiseks. Tööd tehti nüüd edasi veel suurema hoole ja visadusega. Paranesid ka majanduslikud olud. Selle tõttu võeti ette ruumide laiendamine. Aastal 1906. ehitati Kalda tänavale suurem kolmekordne kivihoone, kuhu mahutati 3 klassiruumi ja kooli saal. Uues saalis pühitseti pidulikult kooli 25-aastast kestvust.

1911. aasta sügisel kerkib koolile uus raskus. Hugo Treffner'i tervis muutub halvaks. Ta jätab

kooli juhatamise neljaliikmelise kolleegiumi kätte (sinna kuulusid õpetajad: Uspenski, Beldjugin, Konstantin Treffner ja Mihkel Avik) ja sõidab Saksamaale ravitsusele. Ent see ei too parane- mist ja juba 29. veebr. 1912. ei ole teda enam elavate kirjas. Koolijuhataja surmaga muutus kooli edasikestmise küsimus õieti keeruliseks.

Kooli ülevalpidajaks jäi esialgu kadunu lesk, koolijuhatajaks kinnitati õpetaja Uspenski.

Nii töötas kool 1912/13. õppeaastal. Siis tekkis uus raskus. Ministeerium ei kinnitanud enam Hugo Treffner'i leske kooli ülevalpidajaks.

Seisukorra päästsid endised kooli kasvandi- kud, kes olid koondunud kooli juures asuvasse Abiandmise Seltsi, asudes energiliselt otsima võimalusi kooli edasikestmiseks. Oma põhikirja põhjal ei saanud selts ise olla kooli ülevalpidajaks; sellepärast lepiti hra Uspenski'ga kokku, et tema esineks vormiliselt ka kooli ülevalpida- jana. Kuna hra Uspenski pol- nud nõus majanduslikku vastutust oma peale võtma, astu- sid jällegi endised õpilased appi. Väga suured teened sel alal on hra Jüri Jaakson'il, kes esialgu kogu vastutust kandis, sõlmides Hugo Treffner'i pärijatega tarvilised lepin- gud.

Hiljem olid vastutajaiks endised Tartus asuvad õpila- sed ja asjale kaasatundvad seltskonnategelased nagu hrad

A. Karneol, O. Rüttili, J. Pehap, Fr. Kangro, E. Obst, K. Treffner j. t.

Aprillis 1914. registreeriti „Hugo Treffneri asutatud gümnaasiumi Ülevalpidamise Selts“, kel- lele hra Uspenski sügisel kooli üle andis. Selle seltsi ümber koondus nii mitmeidki Tartus üldi- selt tuntud mehi nagu: ülikooli end. rektor prof. Koppel, Oskar Virkhau, Eduard Kivastik ja teised

Järgnevad sündmusrikkad ajad. Selts kutsus esimeseks juhatajaks hra V. M. Uspenski. Selle lahkumisel asub juhataja kohale N. Sahharov. Kevadel 1917. täidab ajutiselt koolijuhataja koku- seid A. Bäckström; augustis 1917. kutsub selts sel- lele kohale praeguse juhataja Konstantin Treffner'i.

Õppekeeleks koolis oli kooli asutamisel saksa keel, siis vene ja lõpuks eesti keel. Eesti keelt õpetati koolis ka varemalt, emakeelsele õppe- keelele võidi üle minna vaid 1917. aastal (osa- liselt—ettevalmistusklassides). Järgmisel 1918/19. õppeaastal tuli Eestisse Saksa okupatsioon. Kõik koolid suleti ja lubati neid uuesti avada Preisi koolide kavade alustel. Kooli õppekeeleks valiti nüüd eesti keel, kooli tüübiks n. n. reformgüm- naasium Frankfurti süsteemi järele.

Ühelt poolt kardeti õpilaste arvu langust, ent asi kujunes ümberpöördukt. Rahvuslikust meeleolust kaasakistuina tuli kroonu koolidest õpilasi klasside viisi eestikeelsesesse keskkooli, kuna esimestes maksuma pandi õppe- keelena saksa keel. Juurdetuli- jate mahutamiseks tuli avada isegi kaks kõrvalklassi ning kool hakkas töötama a. 1918. kahe vahetusega.

Kuid kaua ei saanud see olukord kesta. Okupatsioon langeb, tuleb ja kaob sama kiirelt enamlus, andes aset Eesti valitsusele.

Asudes teotsema täieõigus-liku eesti koolina, tuli koolil oma hoolde võtta ka endised vene ja saksa okupatsiooni aegsed eesti soost õpilased. Et kõik õpilased ära mahu- tada, koolis kool 1919. a. praegustesse ruumidesse, pai- sudes suurimaks kooliks Eestis ja omades 1920/21. aastal 1022 õpilast. Praegugi on H. Treff-

Dir. H. Treffner.

neri gümna. perekamaid koole Eestis; kooli juu- res töötavad nii alg- kui keskkooli klassid. — Nii lühidalt kooli väline ülevaade.

Vaadeldes kooli seesmist elu, on huvitav peatuda eriti esimesel kahekümnel aastal. Seda aega võiks ehk nimetada eepilis-romantiliseks ajajärguks. Sel ajal võis koolis näha kõige mit- mekesisemaid tüüpe. Tihtigi oli õpilane õpetajast palju vanem. Suurema arvu õpilasist moodustasid n. n. „naamehed“, s. o. vanemad poisid ja isegi mehed, keda ei toonud kooli papa ega mamma, vaid kes ise adra ja äkke tagant tulid kooli. Need poisid tulid õppima, neid ei peletanud mingisu- gused olud. Ei tulnud neil meeldegi nuriseda töö-

tamise üle kütmata kuuriruumides suitseva lambi valgusel — ka päise päeva ajal — või mõningate teiste puuduste üle — kui aga õppida sai. Kuna õpilasi ei kitsendanud mingisugused formaalsused, võis koolis sageli näha tüüpe, kes ilmusid kooli alles kevadel, kui teised koolitöö lõpetasid, ja sügisel korraga jälle silmapiirilt kadusid, kui teised alles õppimisele õieti pihta andma hakkasid; teised jälle kadusid aastaks või paariks vaatepiirilt, ilmusid siis korraga uuesti kooli, kadusid uuesti ning ilmusid teatud vaheaegade järele jälle; kolmandad jälle lahkusid salapäraselt klassist enne tunni lõppu, et ilmuda klassi alles veerand tundi pärast järgmise tunni algust, ilma et õpetaja oleks sellele kuidagi reageerinudki. — Kuhu kadusid ja kust ilmusid jälle kooli need õpilased?

Esimene olles „külakoolmeister“ võis ise kooli ilmuda ailes siis, kui taluperemehed ta poisid ja tüdrukud karja viinud; sügisel võis ta koolipingil istuda seni, kui ta hoolealused ametist jälle vabanesid. Nii õpiti oma kutsetöö kõrval visalt edasi. Sedaviisi töötati mitu aastat, siis visati aastaks või paariks koolmeistri amet täiesti nurka, õpiti aastaid läbi ja tehti siis lõpuksam.

Teine liik õpilasi kadus lihtsalt ametisse, edasiõppimiseks raha teenima, kuna kolmandad kooli pansionis kaasa aitasid eine väljajagamisel, mille tõttu neil vähendati kooli- ja kostiraha naeruväärselt madala summani. Sääraseid õpilasi oli koolis palju, kuna täies ulatuses kooliraha maksjaid oli kaugelt vähem. Maksujõuetusel jättis Hugo Treffner kooliraha ka võlgu, mille kindlustuseks võeti õpilaselt veksel. Sääraseid väljalunastamata vekseid oli pärast Hugo Treffner'i surma kõrge virn. —

Ka distsipliini poolest erines kool teistest õppeasutistest. Siin ei tuntud näiteks kaua aega klassijuhatajate ega õpetajate-korrapidajate instituuti. Kord hoidus alal iseenesest, õpilased oskasid ise pidada korda.

Iseloomulik oli tol ajal ka klassist klassi edasisaamine. Selleks oli tarvis ainult sügisel üks klass edasi istuda ja asi oli korras. Kui aga

selles ruumis õpetaja jutust aru ei saadud, tuli uuesti klass allapoole istuda.

Kooli seesmisel korralduses leidis ju, tõtt öelda, rohkesti puudusi, ent seda peab Hugo Treffner'i auks ütleva, et ta ülimaks püüdeks oli oma koolile hankida häid õppejõude. Nii leidis õpetajate hulgas omal ajal Tartus üldtuntud õpetlasigi, nagu: prof. Pokrovski, prof. Tšiš, prof. Grabar j. t. Tolleaegsete õpetajate ütlusile tuges, võin kinnitada, et kõik häämeelega Treffner'i gümnaasiumis õpetasid ja neile säälsed tunnid õpilaste hää enesedistsipliiniga lausa puhkuse tundideks olnud.

Õpetajaid on Treffner'i gümnaasiumis olnud üle 420. Enamus neist on koolis töötanud lühemat aega, nagu endised kroonu gümnaasiumi õppejõud. On ka neid, kes koolis töötanud 5—30 aastat. Üle 20 aasta on koolis töötanud eestlasest prof. Jõgever ja Kaarel Tasak.

Aegade kestes ja olude muutusel on koolist juba ammu see romantiline õhkkond kadunud ja kooli üldine ilme muutunud. Kui aga arvatakse, et ainult lähedates oludes häid tagajärgi saavutatakse, siis eksitakse. Hugo Treffner'i gümnaasium on, vaatamata suurtele puudustele, Eesti haridusajaloos etendanud suurt osa. Ta on ligi 9000 noormehele annud õppimise võimalusi. Ligi 1000 noormehele on tema kaudu avanenud ülikooli ukсед. Ta on annud meile arvurikka pere praegusi väljapaistvaid Eesti riigi- ja seltskonnategelasi, nende hulgas ka kõrgemaid rahvajuhte, muu seas terve rea ministreid, nagu: Einbund, Gabrel, Jaakson, Kriisa, Olesk, Sauer, Teemant, Treffner jne., riigikohtu esimehe Partsi, luteriusu piiskopi Kuke, riigikontrolöri Zimmermann'i ja palju teisi kõrgemaid riigiametnikke, mitmed linnapead, professoreid, keskkoolide direktoreid jne. jne. Vaatad missugusesse asutisse tahes, igalt poolt leiad eest treffneriste. Ja nende kõikide rinda on Treffner'i kool istutanud armastuse oma kodumaa ja rahva vastu, tahte töötada Eesti kasuks. Jääks ainult soovida, et kool praegustes oludes suudaks jääda trunks endistele ideaalidele ja oma õpilasi ette valmistada tüsedais kohusetruudeks kodanikeks.

Tänu.

Avat aken. Istun mõttes.
Sulg on väsiind — seisatab.
Vilksab lennul sisse tõttes
Looduslaulik. Ehmatab.
Võhik ruumis. Eksib ära.
Sööstub sulet aknale.
Pimestav on päikse sära,
Äigan järgi linnule.

Haaran kinni. Astun õue.
Lasen linnu lennule.
Lustil laksuteleb põue,
Hüüab tänu — minule!
Tänu! Suurim on ehk elus
Annetatud minule.
Säde süütub hinges vilus,
Läheb lausa lõkkele!

Lenda, laulik! Tõtta, tõtta!
Tundmatu kus viibimas!
Tervisi tal hüüa! Rutta!
Õnn vast nobe närtsimas.

Paul Vahi.

Õhtupoolikul.

Päike seisis juba õhtutaeval, ent siiski veel küllalt kõrgel. Ometi oli tunda, et keskpäevane palavus oli nõrgenenud. Meeste higised särgid ei hakanud enam nii tihedalt ihu külge kui paari tunni eest ja mõni lõunatuule iil värskendas väsima-hakkavaid mehi, jahutas nende higiseid kehi ja kuivatas üksikuid piisku kõrvetava päikese käes pruunistunud otsaesisel.

Need olid lauavabriku töölised, kes jõelt parvedest ajasid palke kanalit mööda vabrikuni, kus need siis tolliti ja palkide üleslaskja nad ridastikku hammasketile saatis, mis palke vabriku teisele korrale — kaadriruumi — vinnas.

Vaevalt veerand tundi oli aega vileni, kui trepile ilmus kaadrimees ja palkide üleslaskjale hüüdis:

«August, lase viil üüts!»

Ent August ei kuulnud, sest parajasti liikuma hakanud hammasketi hõõrumisel vastu palgirenni tekkinud kriinumine ja vingumine, kettide kõlin-kolin ja auru vabanemise kohin matsid hüüde. Palkide etteajajad Leo ja Eedi, kes olid jõudnud jälle Augustini ja tollijani olid märganud kaadrimehe ilmumise üleval ja pea kooris hüüdsid nad Augustile:

«Kuule, mis Jaan sust üleval tahab!»

Nüüd August märkas.

«Kas veel lasen?» karjus ta.

Vist ei küündind Augusti hüüe üles, sest poole trepi peale joostes hüüatas kaadrimees tugeva rusikaga vehkides:

«Kuradi poiss, ära sa enamb lase! Mitte üüts palk enamb! Lase ommene sort pääle!»
August kuulis ja tegigi, nagu kästud, sest kummagi kaadri ketil oli tänast sorti veel kuus palki — pidi jätkuma neist. Hetke pärast hüüdis tollijale:

«Ärni, täna lähme suplema.»

«Ei, ma ei lähe.» — Ja mehed mõnitasid teda alaži, arvates, et ta ujuda ei oska.

Nii jäigi see jutt Ärniga. Ent August tegi juttu Leo ja Eediga.

«Hei, poisid, pääle tööd lähme suplema! Leo, tuled?»

«Tulen, tulen,» vastas too.

«Aga, Eedi, sina? Tuled ju sina kah?»

«Tulen ikka,» hüüdis viimane, olgugi et ta healmeel «poisikestega» — pidas ta ju veel Leod-Augustit miskipärast alles poisikesiks — supelda ei tahtnud.

Ei suutnud August veel mõtteidki koguda, kui Leo valju hüüde teda sundis jõe poole vaatama. Ta märkas pisut võõrastavat meeleolu suplejate ja pleekijate seas. Oli mingi liikumine — suunduti uudishimulistena ühtekokku, oli märgata mingi ebatavalise rutu vabanemist «suvitajais». Eemale jõekäänakule, kus põhi suplemiseks eriti kohane ja seepärast palavate ilmadega suplejaist aina kubises, oli kogunenud terve kari inimesi. Liiguti, lahutati käsi ning ebaharilik kõnekõmingi tungis poisteni.

«Ju jälle mõni on uppunud,» arvas August

ja nagu kinnituseks kaaslase sõnadele hüüdis Eedi:

«Näh, küllap jälle säääl mõni on jäänud põhja. Või's inimesed kuumaga hoolivad.»

Nii arvasid mehed, nii seletas ka aia tagant mööduv vanaeit, kes vedas nõöri otsas pea maani ulatuva udaraga kirjut kitse, kes aegajalt sõrad vastu ajas, kui kuulis kahe tillukese tallekese hääliitsusi, kes kord ühelt, kord teiselt poolt tänava äärest rohtu rebisid ja emast maha fikkusid jääma.

Vaevalt lõppes vile, kui mehed pootshaagid käest kanali telingeile viskasid ja perve mööda jõe poole kiirustasid. Joostes mööda kanali laudkallast, pidi August vetikaist limastunud laudadel peaaegu kukkuma, ent veel suutis ta saavutada tasakaalu. Imelik värin läbis-tas Augusti, veidralt soojaks tegi see keha, põsedki õhetasid palavusest ja ta tundis, et isegi kõrvalehtedesse tungis tulikum verehoog.

Ta oli jõudnud juba raudtee-sillale, kui nägi lähemalt rahvahulka. Silmas teisigi inimesi jõe pool raudteed õnnetuskohale ruttavat, nägi, et Eedi ja Leogi sinneru poole liikusid. Üksnes Äрни ei rutanud, olgugi et oli jõudnud enne teda jõe äärde, kus murul istus ning saabast jalga kiskus. Augustile paistis ta viivitamine veidrana, ebaloomulikuna, nõnda et järsult hüüdis:

«Noh, Äрни, kas sa's ei tulegi või . . . ?»

«Tulen küll. Kannata, kuni tõmban teise kota kah jalga.»

August ootaski. Ent kas tuli see hiljutisest komistamis-närvlikkusest või jumal teab mil-lest — talle tundus see ootamine vastikuna, otsekui sunnitult jäi ta seisma. Nägugi tõmbus mõrudaks; veidralt, vist vihaselt krimpsutas ta otsaesist, nõnda et vana lodu-müts silmle ähvardas vajuda ja ta seda mitu korda kuklasse tagasi pidi lükkama. Need paar minutit, mis kulusid ootamiseks, olid Augustile igavikuks saamas. Ta oleks tahtnud minna kohe, jooksmata oleks pidanud, enne teisi möödaruttavaid sinna saama. Mingi arvamatu, tundmatu uudishimu tõmbas teda oma salapä-rase väega edasi, sest August ei suutnud mõ-teldagi muust, ei suutnud näha ega kuulda muust kui vaid sellest, mis säääl eemal võis olla. Kõik ta viis meelt viibisid pervel käratseva rahvakogumi juures.

Juba tõusiski Äрни. Nad läksid.

«Kes see uppunu küll peaks olema?» kü-sis Äрни.

«Ei minagi tea.»

«Ma nii poole sõnaga kuulsin — üks möö-damineja nagu ütles, et olnud keegi koolitüdruk. Või petsid mu kõrvad.»

Vilksas ähmane kujutelm Augustigi pähe sellest, olgugi et ta polnud märganud möödujaid.

«Võib-olla. Aga näe, kus rahvamurd!»

«Jah, ei tea, kust nad küll nii ruttu siia kokku on joosnud . . .»

Juba poisid olidki kohal; vähe enne nende saabumist oli uppunu leitud ning kaldale kantud. Nad ühinesid rahvahulgaga, milles oli mehi ja naisi, oli lapsigi; peamiselt viimased olidki siin: oli poisse, poisikesi, tüdrukeid, tüdruke-si. Nägid ühe vanaeide, kes seisis uudis-himulistest ümbritsetuna, kõigil kõrvad teritatud eide üksikute sõnade tabamiseks. Mõned sei-sid säääl suugi lahti olles, teised kurbtõsise näo-ilmega, nagu viimast kohtupäeva oodates. Üks-nes vanaeit — inimeste tähelepanu keskus — oli erand: naerumuie näol, ta jutustas teistele juttu; rõõmus oli ta — ei tea miks — ja käed vaheliti kõhul, seisis ta seal, hambutust suust kõlasid sõnad.

«Tu oll' tu Vägedi tütar . . . Kaege, tusama maja säääl üle raudtii . . . tu kõge viimane säääl . . . paju kasvava ümber, muedu tu valge sainäga.»

Ja ta viipas käega maja sihis, mis seisis viimasena aguli ääres. Raagpajud kasvasid ta ümber ja nõnda tihedalt oli majake neist varjatud, et vaevalt võis näha ta helevalgeid krohvseinu.

«Säääl tu tüdruk eläski.»

August ja Äрни olid ka kuulnud eide sele-tusi. Äرنile too suurt mõju ei avaldanud, ehkki vähe tõsisemaks muutus. Aga August mõtles . . .

Vägedi tütar! Kas too oligi uppunu? Või olid kõrvad tal valesti kuulnud? On's see unenäos kuulnud või siiski ilmsi? August muutus närvlikuks, ei tahtnud kuulda enam õnnetusest, ei tahtnud teada Vägedi tütre-st rohkem; oleks meelsamini tahtnud olla eemal siit, oleks läinudki . . . Ent Vägedi tütar! — Tol-lest kõneles eit ringis, poos samane, ent kau-gusse juhitud pilk näis säravam, niiskem, olgugi et rõõmus muie näolt polnud kadunud. Vist oli

rõõmus selle üle, et sai olla temagi kord siin selleks, kelle sõnu kuulavad vaikselt paljud; oli vist õnnelik, et sai rahustada oma kõnelemishimu sellisel kombel . . . Vastikuna paistis too eit Augustile; oleks näinud meelsamini, et oleks vaikinud too lobiseja.

Meeles mõlkus mälestusi, mille sunnil August ammu oleks lahkunud siit. Aga uue hooga valdas kõhklejat uudishimu — näha toda uppunut, ja ta jäi. Ent meeoleu aina tusanes, ilme tõsines.

Tee uppununi nad enestele rahvahulgas tegid — ja mida nägi August? — Vanaeit oli tõit rääkinud, sest sääil lamas tüdruk, kes elas valgekskrohvitud majakeses aguli äärel — too oli tõesti luhavaht Vägedi tütar Salme.

Sääil ta lebas lähedalt kuhjast toodud värskeil ja magusalt lõhnavaile heintel, pea jõe poole. Ihu tal roosatas, vähe punagi oli vist veel palgeil ning üksikuid märgi juuksesalku oli langenud otsaesisele, kuna muidu tal juuksed olid seotud kuklale kokku. Nii ta lebas sääil alasti, vaid niute ümber seotud niiske käterätt, noored ümmargused rinnad nagu häbelikult vahtimas taeva poole. Säärasena nägid ümberolijad teda, säärasena vaadeldi teda uudishimuliselt nende poolt, kes olid joosnud siia kokku nii lähidalt kui ka kaugemalt supeluskohilt.

Nad olid tulnud uppunu tõttu. Ent kellele pakkus ta nõnda palju huvi siis, kui ta elas alles? Nüüd imeteldi teda, tunti väikest valugi südames — nüüd ju polnud ta enam tavaline inimene, vaid elutu kujund, kelle üle kõigil võiks meelevald olla. Teda taheti ellu äratada, polnud ta ju palju saanud vees viibidagi — vaevalt veerand tundi või halvemal juhul minutit paar rohkem; päästjad tegid kunstlikku hingamist ja vaikselt jälgisid ümberolijad nende vähematki liigutust.

Juba oli tulnud siia ka vana Vägedi ühes naisega. Naine istus tütre pää-pool ja hoidis sõrmega tema keelt, mis igakord, kui õhuvool tungis uppunule kopsudesse, tahtis suhu langeda. Limased ja süljesed olid naise sõrmed, silmad olid nutust punased ja ikka veel voolas pisaraid ta põskedele, kust nad ükshaaval tütre õitsevaile rindadele langesid. Vana Vägedi, kellel samuti pisarad silmas särasid, sääilt ta kortsus palgeile liuglesid, noilt edasi allapoole, kuni kadusid vanamehe suurde habemesse, istus

tütre lähedal heintel ja pühkis aeg-ajalt särigi varrukaga silmi.

«Tütreke, tütreke», pomiseb ema.

«Õeke, õekene», nuuksub uppunu õde, kes ema kõrval põlvitades korduvalt oma mustavärvise põllega pisaraid pühkis. Jälle kõnetab nukker ema kadunut:

«Salmeke, Salmeke» — ja teise poole:

«Leeni, mis sa's appi es lähä, kui ta hüüds; tõmmanu kas vai juustest, kui muidu ei oless saanu».

«Ma ju tahtsin tal juukseist haarata kinni — ent ta otseku kisti mu käte vahelt... Ainult hõikas veel: appi!» Tütarlaps puhkes uuesti nutma. Päältvaatajaissegi mõjus.

«Ärge tükkige nii lähedale, küllap näete kaugemaltki», kurjustas üks päästetöö tegijaist.

«Tehke ruumi, laske ometi tuuleõhulgi jõe poolt vabamalt siia puhuda», pahandas teine, kuna inimesed vaikides eemaldusid ja enam vähem külgedele peatuma jäid. Jahe ja lootusiäratav tuulelehk aga fungis jõe poolt ning uue hooga jäiksid mehed oma tööd..

August eemaldus rahvahulgast, ei võinud näha enam toda rusuvat pilti. Jälle ta silmas vanaeide, kes enne oli teistele kõnelnud uppunut. Ent ta seisis üksi. Inimesed aga seisatusid noormehe juures, kes rääkis — vist jälle midagi erilist tollest õnnetust. Teda kuulati huviga. Päriti üht-teist, omakeskel kahetseti ning haletseti. Kuulis Augustki nüüd, kui seisatus teiste hulgas, kuidas noormees rääkis Vägedi Salmest. Tema oli toonud uppunu jõe põhjast, ja Augustile meeldis too noormees, julge ja mehine, kes võis tuua uppunugi veteriigist.

Kaks konstaablilt ilmusid õnnetuskohale. Üks neist kandis õlal hädalisemaid päästeabinõusid, teine hakkas otsekohe paberitega askeldama, küsitlenu ja kirjutama.

Augustki läks nüüd tagasi uppunu juurde, et veel vaadata teda. Siniseks oli muutunud nägu tal juba, suust oli palgeile valgunud mingisugust kollast vedelikku ühes iseäraliste tumepruunide tükkikestega. Need olid katkised marjad — vist oli kadunu sõõnud hiljuti sõstrakeedist. Verepiiskadena näisid nood katkised sõstrad Augustile uppunu verestkahvatuil, sinakaskollaseil limaga kaetud huulil.

Ehkki elulootused kadunud näisid olevat,

tehti elluäratuskatseid hoolega edasi. Vana Vägedi, kes juba veendunud oli tütre surmas, hüüdis:

«Ah, mis te tedä enämb õõrute, ega ta ni-gunii enämb ellu ei tule.» Tulid rääkides pisarad silmi, püüdis peita näo põlvede vahele.

Augustilgi nõõris kurku, nõnda et pidi eemalduma. Üksikutes salkades, suuremais ja vähemais, seisid inimesed ja harutasid kogu sündmust põhjalikkusega; kõneldi vaid uppunud tütarlapsest; kõik, mida teati, taheti ka teistele jutustada. Kusagil pahandas ema pois- tega, kes keelust hoolimata jõkke tahtsid minna.

Ainult August ei läinud enam. Vaatas eemalt, kuulis sinnagi inimeste hääli ja arstigi üksikuid sõnu. Viimane konstateeris krambi ta- gajärjel tekkinud uppumissurma.

Konstaablid olid hankinud kusagilt paadi. Too tiriti kalda äärde, nõnda et tugevasti põh- jaga kaldaliivas istus. Askeldati siis kiirelt surnu ümber, räägiti, hädaldati.

Ema nuttis, kui kuulis, et tütar ära viiakse. Viiakse veel lahkamisele, anatoomikumi. Ei puudunud palju, et ta oleks vahele seganud või- mude tööle. Palus ja pahanduski. Kurbust suu- rendas aina teisegi tütre nutt ja halisemine.

Stseen kooli 45. aastapäeval „Vanemuises“ ette kantud Moliere'i „Naeruväärsetest alpidest.“

Tõrelesid vahel päris võõradki ja hoiatasid ettevaatusele. Aga kõikjal oli keskuseks õnne- tus. Augustile ei meeldinud säärane harutus. Ta tundis paremini toda seitsmeteistkümnne-aas- tаст tüdrukut, ta oli isegi tuttav temaga olnud. . . Mälestuste niit hargnes edasi, läbistas lõpma- tuid pilte ja sündmusi, kuni vilksatus sel mo- mendil, mil August oli kohanud jõe ääres esi- mest korda teda... See oli sääl — vähe all- pool jõekaldal — kus asusid rauavabriku dokk ja vana kuur... Virvendas silmis muidki õrnu mälestusi tollest vaiksest ja tagasihoidlikust tütarlapsest.

Saabus arst, linnaarst Dr. Sinep. Juba kau- gelt tunti ta. Rahvas rüsinal voolas arsti juurde kokku.

Teisalt püüti selgitada ahastavale emale, et säärased toimingud on vajalised. Rääkis arstki — too vaesemate inimeste lemmik — sõbralikke sõnu emale, püüdis rahustada nut- vat naist. Kuni vana Vägedi ise naisega tõre- lema hakkas, et jätku ometi.

Kuivi heinu puistati paati, laotati lina peale ja siis kanti laip puhkama helevälgele palakale. Korraldati käedki tal rinnale, rätik lõua alla. Lõpuks kaeti veel teise linaga kinni.

Konstaablid asusid paati — üks sõudma, teine taha tüüripingile. Kaldal viibivad poisike- sed lükkasid lootsiku liikuma. Oli keset jõge juba... Jälgiti silmadega, ei lausunud sõnagi...

«Tooge tagasi!... tooge... Andke mu

laps mulle! Pole ta üle kellelgi õigust!. . . Ta on minu . . .»

Inimesed jahmatasid. Pervel põlvitas ema, ringutas käsi ning oli valmis iga silmapilk vette hüppama, et lootsikule järele minna.

Takistati, sest kes teab mida ahastav naine, ema, poleks teinud. Seisti ringi, rahustati, kuni tuli vana Vägedi ja ütles paar rahustavat sõna.

«Egas too nutt asja ka parembast enämb ei tii. . Lääme.»

Ent ema põlvitas tallatud murul ja hoidis krampplikult käes lahkunu rõivaid, kuni märkas noorema tütrekese enese kõrval nuuksumas.

«Laits, et sinägi jäied!» hüüdis ta, haaras väikese ruugejuukselise pääkese käte vahele, surus ahastava lapse enese rinna vastu. . .

Keegi ümberolijaist pühkis vargsi silmi. . .

Ei saanud Augustki enam peatuda. Pööris ruttu ümber, läks kiiresti minema, kaugenes linna sihis õnnetuspaigalt.

Raudteetammile tõustes silmas veel hetkeks paati, mis kadus jõekäänaku taha.

Kurbus, imelik ja segane, piinas hinge ja vaevas südant. Ei märganudki, kui keegi käe õlale pani ja ütles:

«Lääme koju vai?» Olid Eedi ja Leo.

«Lääme.»

August Traat.

Isamaa poegadele.

Kuis sätendab Eestimaa päike!
Kuis mustendab Eestimaa muld!
Kuis põrutab Eestimaa äike!
Kõik sütitab tunnete tuld.

Näe, kuidas veel laineile vastu
Peab kindlasti kaljune rand:
Nii meiegi seisame vastu,
Kui ähvardab vaenlase raud!

Ei alga me meelsasti sõda,
Kuid iket ei kannata ka.
Peab rahvale jääma ta koda,
Kus vabalt võib teotseda ta.

Nii ohverdid mitmedki elu,
Et vabaks jääks isade maa.
Neist kalmudest tõusku uus elu,
Sest aateid mõök murda ei saa!

E. Teppan.

Õhtupalve.

Õhtuvaikus, taliõine tund!
Kingi mulle halastuse hõbeurbe . . .
Puhu põuest piinav sund,
et ei helgiks elamusi kurbe.
Kingi hetkeks lumivalget und!
Raputa, ah, rinnalt raudne surve . . .

— — — — —
Õhtuvaikus, taliõine tund!
Läkita mull' halastuse hõbeurbe. —

Elmar Kahar.

Kolimisel.

Kraamikoorem veeres õue.

Vanamehenäss, aastat kuuskümmend turjal,
peatas kirudes hobuse. Madalale uksele ilmus
vanaeit ja, silmanud vanamehe, tuli naeruse
näoga koorma juurde.

«Nüüd on siis kõik siin . . .»

«Kogu see kupatis,» urises vanamees.

Eit tunnistas uurival ilmel koormat ning
rahuldustunne läbistas ta olemuse. Või paljuke
neil seda koli oligi! Vana lagunenu söögi-
kapp, samasugune laualoks, sängilogu ja paar
katkise põhjaga tooli — see moodustaski «pea-

osa» kolist. Kõik ülejäänud moodustus vaid puuhalgudest, lauaotsakesist ning muust tühjast-tühjast.

Vanamees toetas selja vastu koormat ja algas harjunud kombel piipu seadma. Asetses see juba suitsevana hambas, pigistas vana kinni esiti ühe, siis teise silma ning piilus nõnda arvustavalt ning järelemõtlikult majakese poole. Muie lehvis ta koltunud näol.

«Ikka päris kena putka» — lausus viimaks. «Meie jaoks küllalt.»

«Või kauaks neid päevigi sul on — aga peasi ikka, et oma ulualune... Ei saa keegi sind välja ajada,» sõnas eit vastuseks.

«Ja tea mis korter sel Sarapuulgi oli; piisike kui karp, aga üüri! Kas sul aru...»

Aeglaselt harutasid vanamehe käed koormalt köie ning kahekesi asetati kolia aia äärde varjuliseuse tõttu lopsakalt kasvavale murulapikesele. Seepeale rakendati hobune lahti, kes ealt arvata samuti raugapõlves viibis kui ta peremeeski. Hoolikalt sabaga vihtudes sammus see vanamehe kannul ning kadus maja otsas asuvasse kuuri, milline ebasobiv lisandus majakese küljes nähtavasti loomalauda aset pidi täitma.

Eit langetas helevalge pearäti kaelale ning istus nagisevale sängilogule.

Kevad ilutses kõikjal. Millist rõõmu sillerdas lõoke, kelle kuju hoopis kadunud oli eide silmist, ja kuidas noolised harksabalised pääsukesed majakese ümber! Ju neil siin pesagi kuski räästa varjul oli... Kusagilt val-

gus mahe tuuleil põõsaste vahele, paitas eide närbyvaid põski.

Looduse vallatu-rõõmus meeleolu tungis eidegi südamesse ning sulatas oma maheda naeratusega ajavahemikke nagu jääd eide mälestuste tagavaralt. Üksteise järele hargnesid silmis möödunud aastate elamused, rõõmud ja mured, täidminekud ja pettumused. Ent ükski noist mälestusist polnud nõnda kaunis, kui just läbielatava hetke omad. Vist iial polnud päikesepaiste tundunud nii soe, taevasina nõnda puhas ja vallatlevad linnukesed nõnda armsad kui nüüd. Vähe on olnud sääraseid päevi ta vaevalises ning konarases elus.

Ja nüüd? — Kas oli see ammu nii igatsetud hetk saabunud? Kas oli tõsi, et kõik see on nende oma, et jäävad edaspidi — koguni alatiseks — siia elama?! Oma kodu! Vahest ehk on see kõik pentsik-mõnitav unenägu?

Nagu kogemata väärahtus eide käsi sängi otslaudu kobama...

Ammu ju oli ta unistanud omast kodust, omast majakesest... Kuidas ta hoolitseks siis selle eest! Puhast peab kodu olema! Ja aedki... oo, seal ei tohi umbrohu jälggegi peenrall leiduda! Kasvataks siis lilligi, suuri, punase- ja valgeõielisi jorjeneid... Muidki muretseks, kas või lõhnava roosipuhmakese akna alla! Loomigi peaks. Kindlasti seapõrssakese... või koguni kitse.

Ja nüüd! Pikkade, ülipikkade aastate väsimata rühkimise viljana oli ta unistus täidunud. Palju oli olnud vaeva ja kannatusi, aga nagu

„Mitteõpilastele peaks Rütillis jalu-tamine ära keelata. Segab kole-dasti liikumist.“

Ideaalne kooliplika.

Ideaalne koolipoiss.

kõikide takistuste kiuste nad viimaks saavutasid enestele kodu. Elad siin, kellelgi pole midagi öelda... Kõik on oma.

Mingi võõras ja ootamatu hääliitus tõi lõpu eide unelmaile. Ei olnud mahti kohendumiseks, kui vana talli poolt kähku kolihunniku juurde tõttas.

«Näh, sunnik, ära läks meelest puha, et see veel pütist päästmata on», lausus ta ja viskas praguseks kuivanud silguveerandil asuvad lauaoitsad kolksudes eemale.

«Kes see? Ants vaeseke!» haletses eitki vanamehele appi tõtates.

Vana käänas nüüd püti kumargile, et seesolijat välja aidata. Vaevalt oli ta aga käed püti poole sirutanud, kui sealt rabelev mütsakas murule veeres. Ühtlasi täitus õu kassi helledast kisast, kes asjata oma ägedaid vabastuspüüdeid rahuldada katsus. Vähe heitunud haaras vana koti järele, ent vaevalt said ta sõrmed kotti puudutada, kui viimane kukerpalli lüües juba tüki maad eemale oli veerenud. Säärane ootamatu sündmus viis vanagi tasakaalust välja ning ta langes otseti pehmele murule, kus veel äsja kassike kotis oli rabelnud.

«Antsi, Antsike,» püüdis eit vanale appi rutata.

«No kus reo! Ja veel kriunub kui pill...» pahandas vanamees end püsti ajades. Ent äsjase loo võrra kogenenum, haaras ta nüüd otustavalt kinnikõidetud koti suudme järele.

Vaevalt sai ta aga kotisuu pisut avada, kui sealt vesihall kassike noolekiirul välja vilksas ning imekiirelt aeda nõgeste ja pika rohu sisse kadus.

Juudas oma tempudega!» pahandas vana. «Justkui lõke hanna alla süüdatud...»

«Kassikest küll», naeris eit, «tea kuhu ta nüüd lidus, kaob veel siin võõras kohas ära».

«Kuhu ta tont ikka läheb... Prohvuse loom sihuke!» manas vana edasi, veeretask püti jalaga aia äärde ning astus eide järele «putka» uksest sisse.

Nad nimetasid majakest poolhellitades «putkaks», olgugi et «putka» tervelt kaht toakest sisaldas. Ees oli köök, väike ja kitsas, ning elutubagi polnud ei tea kui palju avaram. Endine peremees oli jätnud seintele ja lakke ripnema tolmunud ämblikuvõrke, samuti kurnistasid lage ka läbijooksmisel tekkinud pruunid laigud ja viirud. Vana toetus vaheuksepildale ja uuris hoolega ruumi sisemust.

«Ruumi meile maailm,» katkestas eit vaikuse. «Või mis tantsusaali meile siis vaja? Enne elas siin suur pere ja sai ka läbi.»

«Aga hoolikas ja korrapidaja see vana Saar küll pole olnud», arvas vana. «Katus on on mäda. Sügisel ei saa nõnda küll elada. Jookseb kaela.»

«Tea' mis sa's sellest lakkekrantsist veel arvasid! Või see vale oli, kui kõneldi, et selle, mida puuturult anumate eest sai, viinaga kõrisse valas. Sihukesest rojust siis veel mõni hoolitseja...»

«Aga olgu misuke tahes, on ikka oma. Ja sügiseks katsub parandadagi...»

«Oma mis oma; ei ole üürimakmist ega kedagi», arvas eitki, südamas salajane rõõmutunne pakitsemas.

E. Teppan.

* *
*

Aed, põllud, niit — kaet sädeleva lume,
silm möödab lagendikku horisonдини.
Kesk öise üksinduse seisan. Hinges tume
veel nukrus haliseb. Külma tungib kondini.

Taas hetkeks vaate suunan üle maise piiri,
kus kaugusvahus lookleb linnutee...
Silm tajub tähevalda tervitavaid kiiri
ning üle minu kummub taevaskee.

End tunnen kübemena keset ilma murdu.
Verd sooja, kobrutavat süda lööb.
Jõud seniolematu valgub hingekurdu,
hall argipäevsus eemale must jääb...

Noorte kunstiharrastusi.

Kunst on inimhinge mõjusamaid ja jõulisemaid väljendusi. Tungides kõrgemale igapäevast reaalsusest ja kosudes ainuüksi idealismi värviküllastel nurmedel, esinevad tema tekkimisel tähtsamate faktoritena piiritu fantaasia ning tundeüllasus, milleta kunstiloomingust kui niisugusest üldse juttu olla ei saaks. Mainitud eeldused kunstiloomingu arengul on vahest puhtakujulisemalt ning eredamalt esindatud noorte juures; sageli on ju väidetud, et „noorte hingeelu põhivärv on ürgolemuselt esteetiline.“ Sellega on seletatavad ka noorte kunstipüüded — ükskõik millisel kunstialal. Näib aga siiski, et esikohal ses suhtes sammuvad kirjandus ja muusika, kuna maalikunst, skulptuur ja arhitektuur noorist enam-vähem puutumata jäävad.

Käesoleva kirjutise ülesandeks on lühidalt peatuda koolinoorte kunstilise isetegevuse juures just viimastel kunstialadel; kuna andmete puudus ja muudki põhjused siin igasuguse täpsa statistilise materjali esitamise võimatuks teevad, siis tuleb piirduda vaid üksikute momentide juures. Arusaadav ka, et me siin kõneleme vaid Tartu kooli noortest.

Noorte kunstilises isetegevuses on omandanud erilise tähtsuse vastavad ringid, milliseid leidub enamikus Tartu keskkoolis — olgu siis iseseisvate kunstiringidena või vastavate toimekondadena. Piiratud ruumi tõttu ei saa nende kõikide juures üksikult peatuda; siiski teeksime seda meeeldi mõninga suurema juures, milliste juhatajate lahkuse tõttu on meil korda läinud hankida mõningaid andmeid ja ülevaateid organisatsioonide tegevusest.

Olgu mainitud esmajoones Tartu Poegl. Realgümnaasiumi juures teotsev „Taide-Ring“. Ring on enese tegevuskavasse tõmmanud laiu kunstialasid. Eriti silmapaistvat kohta omab aga kujutav kunst, millisel alal töötatakse sõe, akvarelli, õli, tempera ja pastelliga. Tähelepanu on pööratud ka linoollõigetele, milliseks otstarbeks ring on soetanud enesele tarvisminevaid riistu ja abinõusid. Katsetusi on tehtud isegi värvitrüki alal. Samuti on ring eduga töötanud dekoratiivkunsti alal, millise töö tulemused on mõnigi kord häid tagajärgi annud. Olgugi et ringi liikmete pere kuigi arvukas ei ole, on viimased eranditult aktiivsed ning huviga asja juures, nõnda et ringi töö liikmete vähesuse all sugugi ei kannata, vaid pigemini

aina süveneb. Liikmetel on võimaldatud kooskämimine ning töötamine huvialal väljaspool igapäevast õppetööd; on ette võetud mitmeid ekskursioone muuseumidesse ning kunstinäitustele. Aastate jooksul on korraldatud mitmesuguseid õhtuid, kus on selgitatud vastavate loengutega välismaa kunsti ning kunstiajaloolisi küsimusi. Üldse peab tähendama, et ring küllaldase edu ja huviga oma lemmikalal teotseb, ning jääks vaid soovida, et energiat ka edaspidiseks jatkuks.

Edasi tuleks peatuda lühidalt ka Tartu Tütarlaste Gümni. õpilaste „Kunsti-Ringi“ tegevuse juures. Ring — olgugi et on nooremaid teiste oma-sarnaste seas — on üks elujõulisemaid ning viljakamaid ringe mainitud koolis. Liikmete arv ulatub 250-ni ning on aina rõõmustavaks nähtuseks, et kunst suudab nii suurel hulgal noori enesega siduda. Ring harrastab kõige laialisemaid kunstialasid; nii leiavad aset siin kujutav kunst, deklamatsioon, plastika ja lavakunsti. Loetletuist silmapaistvamaks on osutunud plastika, millisel alal õpilased mitmelgi puhul on väärikalt esinenud. Ka kujutava kunsti ala on suurema huvi osaliseks saanud: teotsetakse joonistuses ja maalimises — nii kinnises ruumis kui ka vabas looduses; samuti katsetatakse kipsi valamise ja linoollõigetega, milliseist viimased ilmuvad ka kooli ajakirjades. Ringi liikmeid on koostatud oma laulukoor ja plastika-trupp, mis töötavad õpilaste juhatajate all küllaldase eduga.

Kui räägime koolinoorte kunstiharrastustest, siis ei või vaikes mööduda ka varemaste aastate saa-

Kui Jüts kooli tuli . . .

Kui Juhan koolist läks.

vytusist sel alal. Tahaksin siin mainida T. E. K. L. Hum.-Sektsiooni poolt korraldatud kunstiõhtuid, millised oma mitmekesise kava ja huvitavuse tõttu laiemaidki hulki õpilasperes suutsid kaasa tõmmata. Kahju vaid, et see koolidevaheline ettevõtte on pidanud surmale suikuma.

Treffoonia Õpilaskond ei ole seni ellu kutsunud iseseisvat kunstilisi püüdeid taotlevat ringi. Selle asemel aga teotsesid üksikud ringid — Muusika-, Dramaatilise- ja Humanitaar-ring — mis täitsid ka ülevalmainitud ringi ülesandeid. Ehkki iseseisev organisatsioon puudus, teotsesid üksikud õpilased siiski intensiivselt kujutava kunsti alal, käies õhtu-poolikuil vabatahtlikult koos maalimas. Ühel õppe-aastal oli koolil võimalik anda kasutada selleks

eriruumid, mis siis ka „ateljeeks“ ristiti. Samuti on korraldanud meie Õpilaskond mitmesuguseid õhtuid sel alal, milliseist olgu mainitud ettekannete- ja kammermuusika õhtud.

Viimasel ajal tundus siiski vajadusi kindla-sihilisemaks teotsemiseks ning mõtte — kutsuda ellu iseseisev organ vastavate eesmärkidega — leidis ka käesoleval aastal teostamist. Nimelt asutas Õpilaskonna juhatus kunsti toimekonna, mille juhatamine usaldati õpil. F. Treimann'i hoolde. Loomulikult ei saa praegusel korral veel vastsündinu saavutusist kõnelda. Hinnaku järgnevad aastad tööd ning töö tulemusi — alguses on ülesandeks vaid koondada ning huvi süvendada!

Diffugere nives . . .

(Horatius, carm. IV, 7).

Lahtunud lumevaip, väljule võrsunud kaunimad kasvud,
 puid katab lehestik õrn;
 maa muudab ilmet ja surutud kitsaste kallaste vahel'
 voolavad uuesti jõed;
 aland ju Graatsial õdede seltsis ja nümfide saatel
 kergesti looritult mäng.
 Aasta ja tund, sära päevade rõõviv, su lootuse viivad,
 et sind ei haaraks kord surm.
 Läänetuul pehmendab külma ja kevade tõrjund ju suvi,
 samuti lahkub see, kui
 andideküllane sügis on avanud süle, ja peagi
 maad võtab üksluine talv.
 Kuud siiski nobedad hääks teevad sündinud kahjud; ent niipea
 kui käime allilma teed,
 kus isa Aeneas, kus rikas Tullus ja Ancus,
 siis me vaid varjud ja põrm.
 On meile jumalaist annatud aega veel tänasel' lisaks,
 kes meile ütleks siin tõtt?
 Kõik, mida hellitid armuga enese hinges, see varsti
 pärija ahnuses kaob.
 Kui sa kord sured ja otsuse kauni su tegudel' kingiks
 Minose õiglane kaal,
 sealt, Torquatus, su seisus, ei sõnakunst, vagamgi meel sind
 iial ei tagasi too:
 allilma hämarast udust ei päästnud ka muiste Diana
 vooruslist Hippolütost;
 isegi vahva Theseus, see ahelaid murda ei suutnud,
 et päästa Pirithoust.

Kooli 45. aastapäeva puhul „Vanemuises“ ladinakeelse deklamatsioonina ette kantud õpil. R. Klaos'e poolt. Eesti keelde E. Teppan.

tavaid tagajärgi, sest et sisse tuli vähe töid, nii et hindamiskomisjon auhindu välja anda ei saanud. Loota võib, et novellivõistlus paremini õnnestub, kuna siin värsivormi tundmine nooremaile osavõtjaile takistusi ei tee. Kavatsusel olevaist ettevõttest võiks mainida „Inglise-õhtu“ korraldamist pääle lihavõtte pühi. Ringi liikmete poolt on elavalt tarvitatud ka ringi väiksearvulist huvitavat raamatukogu. Rohkem jõupingutust juhatusele suudaks ringi kindlasti elujõulisemate kilda viia, kuna huvi ringi vastu, eriti vanemais klasses, on kaunis suur.

Füüs.- Mat.- Loodusteaduse ringi tegevuses on puudunud samuti hoog. On piirdutud peas-

kus ringi tegelased tulid esimestele kohtadele. Nooremaile õpilasile on korraldatud harjutusõhtuid, mille tagajärjel male vastu huvi märksa on tõusnud.

Muusikalise külje arendajana on õpilaskonnas teotsenud

Muusikaring, mille korraldusel peeti sügis-poolaastal Franz Schubert'i 100. a. surmapäeva hästiõnnestunud mälestusõhtu (v. Noorte avaldusi). Lähemas kontaktis töötades kooli orkestriga on ring täitnud Õpilaskonna ettevõttest muusikalise osa. Ringil on oma trio ja väike nootide ning helikunsti käsitleva kirjanduse kogu. Suuresti kannatas töö intensiivsus siingi gripi tagajärjel, sest nii mõnelegi kavatsusele tõmbas see kriipsu

Õpilaskonna juhatus ja tegevusorganite juhid 1928./29. õppeaastal.

jalikult ekskursioonide korraldamisega. Nii on külastatud masinavabrik „Tegurit“, linna elektrijaama ja K./ü. „Postimehe“ trükikoda. Ringi liikmeil on kasutada 500-kõiteline raamatukogu. Töö kannatas siin kaunis rohkesti juhataja koolist eemalejäämise tagajärjel. Kavatsusel olnud suurem „Realismi-õhtugi“ pidi mainitud takistuse tõttu ära jääma. Kevade poole on ringil kavatsus korraldada veel terve rida ekskursioone ja paar referaatkoosolekut. Meie reaalarhu õpilasil tuleks igatahes sellele ringile palju rohkem tähelepanu pöörata, kui seda senini on tehtud.

Väikese tegevusalaga, kuid seda hoogsamat tegevust on näidanud

Male ring. On korraldatud turniire ja võetud osa keskkoolide vahelisest malevõistlusest,

pääle, nende seas ka kavatsusel olnud kammermuusika õhtule.

Kaunis suurel määral on õpilasi suutnud huvitada ka

Dramaatiline ring oma mitmekesise tegevusega näitekunsti alal. Ringi poolt korraldati Oskar Luts'u õhtu, kus esineti näidendiga. Ka kanti kooli 45-dal aastapäeval hra Türgi juhatusel ringi liikmete poolt edukalt Vanemuises ette Molière'i komöödia „Naeruväärsed albid“. Elava osavõtu osaliseks sai hra Türgi juhatusel töötav praktilis-dramaatiline kursus, mille töö veel pragugi lõppenud pole, kuna ettevalmistusel on vanemate komitee peol ettekantav näidend. Ringil oli kavatsus korraldada oma aastapäeva puhul vastava-sisuline pidu-õhtu, milleks juba osa eeltõidki

oli tehtud, kuid see jäi gripi tagajärjel tegevuskavast välja.

Suurima ja elujõulisema ringina on püsinud

Karskusring, näidates oma selleaastases tegevuses erilist hoogu. Ringil on praegu üle 170-ne liikme. Tema juures töötab hulk toimkondi (kirjanduse-, spordi-, hõimu-, peo- ja statistika-toimkond), karskusküsimuse õpiring ja algkooli õpilasist koosnev lootusring pr. Riomari juhatusel. Toimkonnad on teotsenud intensiivselt karskuskirjanduse levitamise, võimlas pallimängu tundide korraldamise, statistiliste tabelite valmistamise alal ja hõimutoimkonna korraldusel leidis aset soome keele kursus hra E. Adamson'i juhatusel. Õpiringis on karskusküsimus süstemaatilist käsitlemist leidnud ja töö tulemusena on osavõtjad sooritanud vastavad karskuseksamid. Lootusringi kaudu on tahetud ringi tegevusele kaasa tõmmata algkooli noori, milleks neile vanemate tegelaste poolt on korraldatud udupildiõhtuid ja karskustunde. Peategevus on aga ringis langenud liikmete õhtute korraldamisele koos E. T. g. karskusringi „Aitaga“, kus referaatides on käsitletud nii karskus- kui ka teisi üldhuvitavaid küsimusi. Osavõtt neist on olnud alati elav, nii et vahel ruumid on kippunud kitsaks jääma. Osalt on see seletatav sellega, et õhtuid elustavad muusikalised ettekanded, deklamatsioonid ja seltskondlikud mängud. — Kuid ringi tegevus pole piirdunud ainult oma koolis teotsemisega, vaid on elavalt osa võetud ka väljaspool kooli noorsoo karskustööst. Nii võttis ring Paide V-dast noorsoo karskuskongressist jõulu vaheajal osa 3 esindaja kaudu ja on E. Noorsoo Karskusliiduga oma liikmete läbi tihedas kontaktis. Koos Tartu Noors. Karsk. Keskkorraldusega korraldati koolide vaheline referaat-vaidlusõhtu ja võeti osa tema teiste ettevõtete korraldamisest. Suuremaist ettevõteteist võiks mainida 7-da aastapäeva puhul korraldatud teeõhtut ja ringi vilistlaste poolt korraldatud vilistlaste ja ringi liikmete vahelist koosviibimist. — Ring kavatseb osa võtta oma esindajate kaudu suvel peetavaist E. N. K. suurejoonelisist suvipidustusist ja Karskusliidu juubelikongressist Pärnus.

Väike, kuid omaette huvitava alaga, on **Usulis-eetiline ring**. Osavõtt ta tööst pole küll kuigi elav olnud; kuid sellegi päälle vaatamata on ta

teatud hulgas õpilasis huvi suutnud äratada. On korraldatud referaat-koosolekuid, heebrea keele kursus ja osa võetud laupäevaste hommikupalvete korraldamisest. Siin on agaramad ringi tegelased esinenud mitmel korral õpetajate asemel palvepidajaina ja teinud seda rahuldavate tagajärgedega. Ringis peaks vist eetilistele ja üldilmavaatelistele küsimustele rohkem ruumi antama, et suuremal määral õpilasi kaasa tõmmata.

Spordiring on olnud samuti üheks teovõimelisemaks ringiks, sest huvi spordi vastu on õpilasis alati valitsenud, eriti aga nooremate õpilaste seas. Ringi korraldusel on liikmeile võimaldatud iga nädal harjutustunnid kooli võimlas. Ka töötavad ringi juures võrk-, korv-, ja jääpalli meeskonnad, kellele ring muretseb vastavat varustust ja harjutamise võimalusi. Ringi korraldusel töötas vehklemiskursus hra. M. Jakobson'i juhatusel mille vastu huvi oli ringis kaunis suur. Osa võeti ka koolide vahelistest võistlustest, kus Treffoonia meeskond nii mõnegi võidu saavutas. Suuremaist korraldusist tuleks mainida ringi 10-da aastapäeva puhul korraldatud piduõhtut (v. Noorte avaldusi) ja kino-õhtuid. Kuna rohkem teotsemise võimalusi pakub sportlasile kevade, siis on nii mõnigi suurem kavatsus selle aja päälle jäetud.

Vaadeldes Õpilaskonna tegevust näeme, et ta on nagu omaette riik nii ehituselt kui ka oma mitmekesise tegevusega, olgugi riik miniatüüris. Temal on oma suured ülesanded noorte elus täita. Õpilaskond peab valmistama õpilasi iseseisvalt teotsejaiks ja mõtlejaiks kultuurinimesteks, mille saavutamiseks tuleb sammuda käsikäes kooliga. Kuna kool annab teadmuste tagavara, siis leiab õpilane siin koha, kus ta neid mitmesugustes ringides kasutada ja edasi arendada võib. Siin saadakse ühiselt töötades üksteisest paremini aru, seatakse ühiselt sihte ja katsutakse neid teostada. Õppuril avaneb võimalus iseseisva teotsemise kaudu oma algatusvõimet ja oskust ettevõtete korraldamisel arendada. Ta tunneb siin omavastuse seas end täieõigusliku inimesena ja see teadmine süvendab usku endasse ning annab uut hoogu edasipüüdmiseks. Need on aga ka pärast koolist lahkumist nooruri elu edu eeltingimusteks, ilma milleta on viimane elus omandatud teadmuste päälle vaatamata teguvõimetu inimene.

Noorte avaldusi.

H. Treffneri gümn. 45. aastapäev.

Aktus koolis 7. XII. 28.

Kooli 45. aastapäeva aktuse avas õpet. praost Rutopõld vaimuliku kõnega. Sellele järgnes õpet. dr. phil. V. Freymann'i sisukas peokõne teemal „Platoni kasvatuslikud ideaalid“. Huvitavalt ja arusaadavalt esitas kõneleja antiikilma suurvaimu mõtteid ja mõtisklusi, kriipsutades alla tema kasvatusüsteemi häid ja halbu jooni ning ühtlasi ka seda tähtsust, mida omab antiikilma tundma-õppimine.

Aruandega kooli tegevusest esines hra direktor K. Treffner, kuna õpilaskonna ja tema alaorganite tegevusest ja tööst õpil. F. Huik asjaliku ülevaate andis.

Aktuse muusikalise külje eest hoolitses õpilasorkester, esitades hra A. Virkhaus'i juhatusel Fr. Schubert'i h-moll-sinfoonia I osa ning peomarsi „Mu isamaa armas“.

Tervitusi oli rohkesti, niihästi suusõnalisi kui ka telegramme. Südamlikumaks aga kujunes vist küll hetk, mil kõnetooli tõusis juhuslikult kohalviibiv koolide peainspektor dr. Nuth, kes tõi soojade sõnadega juubilaril aadressil tervitusi enese kui ka haridusministeeriumi poolt.

Ülevas meeolus lahkuti, et minna viimseid ettevalmistusi tegema õhtuseks peoks, mille aset leidis Vanemuines.

E. Reimann.

Piduõhtu Vanemuises.

Juba nädalat paar enne aastapäeva võis tunda koolis erilist elevust. Ikka sagedamini ilmuvad kuulutustahvlile laulukoori ja orkestriharjutuste teadaanded. Töötati näidendi kallal. Harjutati ladina- ja kreekakeelseid deklamatsioone. Kõikjal oli tunne, et eelolev juubeli-piduõhtu võtab suurema ja pidulikuma ilme, kui seda harilikudel aastapäeva-pidudel on olnud.

Viimaks saabus oodatud päev. Õhtul, ammu enne algust, täitusid ootusest põnevate nägudega tegelasist „Vanemuise“ näitelava ruumid, algas kibe askeldamine ning seadmine. Varsti täitusid jalutusruumid piduliste rõõmsaist nägudest ja pea täpsalt määratud ajal kostsid orkestri helid. Kooli pasunakoor kandis hra Virkhaus'i juhatusel ette V. Popp'i pikema helitöö „Kui inimesed

riidlevad“, Händel'i, Mozart'i, Beethoven'i j. t. ainetel. Sellele järgnes sinfoonia orkestrilt ja koorilt Beethoven'i kantaat „Merevaikus ja õnnelik sõit“, mis suurte kiiduavalduste osaliseks sai. Vaheaja järele esitati paar pilti antiikilmast — ladina- ja kreekakeelseid deklamatsioone vastava dekoratsiooni kaunistusel.

Eeskava teise osa moodustas Molière'i komöödia „Naeruväärsed albid“, missugune Õpilaskonna Dramaatilise ringi liikmete poolt hra Ed. Türgi lavastusel ette kanti. Näidendi ettekandega võis täiesti rahule jääda. Silma paistsid oma hää mänguga V. Tamm Marquis de Mascarille'i ja E. Teppan Vicomte de Jodelet' osas. Samuti hoogsat mängu näitasid pea kõik naisosalised. Eriliselt väärib tänu näitejuht hra Türk, kes palju vaeva oli näinud selleks, et anda tolleaegsest miljööst ja elust näidendi dekoratsiooni ja tegelaste esinemise kaudu vaatlejaile küllalt selget ettekujutust. Eeskavale järgneva tantsu ajal tundus „Vanemuise“ ruumikas saal sellele kokkutulnud arvurikkale perele pisut kitsana, millest aga üle aitasid jalutus- ja einelauaruumid, kus jalutades ja juttu vestes aega mööda saadeti.

F. H.

Õpilaskonna kinnine ball 16. III. 29.

Õpilaskonna IV-da aastapäeva puhul kavatseti korraldada kinnine ball, nagu see juba mõned aastad Õpilaskonnas traditsiooniks on kujunenud. Juba varakult asusid seetõttu maalikunsti harrastajad noored tööle. Värviti, mõõdeti ja tehti kavandeid, kuid siis tuli — gripp, mis tõmbas kriipsu sellest kõigest läbi. Hiljem aga, kui hakkas uuesti tärkama lootus balli korraldamiseks, hakati endise innuga tööle. Selletõttu võiski näha töötulemusi 16. märtsil, mil kella 7 ajal „vara“ tulnuile saal avati. Vastasseinas asuv suur kuju oma mitme kätepaariga tekitas vaatlejas otsekohe mingi müstilise meeolu, mida aitas pehmenendada saalis valitsev mahe kollane ja punane valgus. Seintel kujutatav troopikamets oma puude, põõsaste, ahvide ja igasuguste võõramaa lindude kujutustega aitas veelgi seda müstilist meeolu tõsta. Kahjuks varjasid lage kaunistavad lintidest ilustused osa seinte dekoratsioonist ega lasknud neil mõjule pääseda. Saali dekoreerijaile ühes juhi F. Treimanni'iga,

kelle kava järgi see toimus, ei saa omajagu kiitust ütlemata jätta.

Osavõtjate pere moodustasid peaaesjalikult küll omad õpilased kutsutud daamidega, kuid ei puudunud ka vilistlasi, õpetajaid ja teiste koolide esindajaid.

Lõbusas meeleolus veedeti õhtu libedal saali põrandal evening-bandi kutsuvate helide saatel, kuni saabus lõppvalss.

Lehisto.

Jakob Liiv'i auõhtu.

Jakob Liiv'i auõhtu, mis Õpilaskonna korraldusel aset leidis 22. III. 29. kooli ruumes, kujunes kahtlemata sunrejoonelisemaks ning tähelepandavamaks Õpilaskonna teiste ettevõtete kõrval. Õhtu heast kordaminekust annab tunnistust ka veel seegi asjaolu, et isegi ajakirjanduses sel puhul kiitvalt sõna võeti. Samuti leiti ka õpi-

ega mingi muu elutu kujuga, vaid on oma lemmiku isiklikult eneste sekka palunud. Ja sügavaimat tänu väärrib elatanud kirjaniku vastutulelikkus, mis sundis teda pika reisigi ettevõtmisele, et aga noorte soove rahuldada!

Inimesi koguneb. Noori ja vanu. Isegi meie kirjanikkonna nimekamaid esindajaid võib silmata. Juba tükk aega enne algust tehakse poodiumile ülesseatud koori ja orkestri ridades viimseid ettevalmistusi. Nägudel peegeldub pisike närvisuski. Pingid täituvad, ent veelgi tuleb inimesi juurde. Oodatakse, sest aeg näitab juba väikest hiljaksjäämist. Aga tavaline sumin, mis säärastel kordadel noorteperes heljub, on täna miskipärast kadunud. Selle asemel on kõikide silmad sihitud ukse poole, ning orkester ootab hinge kinni pidades märguannet tervitusmarsiks.

Siis korräga kajavad orkestrihelid saali vai-

Jakob Liivi auõhtu tegelaskond.

lasettevõtte küllalt vääriline olevat raadiolainetega edasiandmiseks, nõnda et eemalolijadki õhtust võisid osa võtta.

Juba varakult enne kella kuut hakkab õpilasi — koori ja orkestri liikmeid ja korraldavaid tegelasi — kooli kogunema, sest algusega tahetakse seekord piinlikult täpne olla. Kõikjal rutt ning nägudelt lehvib erakordselt pidulik meeleolu.

Avaras võimlemissaalis on üles seatud poodium koori ja orkestri tarvis. Üldmuljet aina tõstab rohelise rohkus ja too saladuslik mikrofonigi kõnetooli ees kipub kaduma loorberite lopsakasse lehestikku. Tagaseinas — riigilippudest piiratud ja koolilipu mahedasse sinasse uppuvas kuldraamis asub austatava pilt.

Ent seekord pole noored rahuldunud ei pildi

kuses. Tõustakse püsti. Kõikide näod on nagu mehhaaniliselt pöördunud ukse poole, kust mõne hetke möödudes sisse sammub auväärt juubilar, saadetud dir. hra K. Treffner'ist ja viimase abikaasast. Kergel sammul liigub poeet temale määratud aukohale. Ei võiks keegi aimata, et sellise sirge „tamme“ turjal lasub juba aastaid arvult 70! Ning päris loomulikuna tundub ühe lähedalseisja pettumus, kes oli lootnud näha hallijuukselist rauka. Ent keegi trööstib rahulolematut, öeldes, et peetides too imeline noorekstegev jõud peituvat, mis iial ei andvat asu raugaeale... Kes teab!

Kõnetooli asub Õpilask. juhataja F. Huik, kes hoogsail sõnul tervitab kohalejõudnud juubilari ning ühtlasi kahetsust avaldab viimase abi-

kaasa mitteilmumise üle. Lugupidamisavaldukena viimasele aga annab ta üle kirjanikule suure lillekorvi, soovides, et juubilar koju saabunult selle Õpilaskonna nimel edasi annaks oma abi-kaasale. Tormilise aplausi saatel võtab austatav vastu lillekorvi. Orkester mängib korduvalt tuši.

Järgmisena kerkib kõnetooli õpet. hra A. Laar, kes peatub pikemalt juubilar kirjanikusliku loomingu juures. Voolavas kõnes selgitab ta kuulajatele, kus peituvad poeedi varandused ning millist osa need on etendanud meie kultuuriarengus; kõneleja väidab, et käesoleval korral kokkutulnud noored on tulnud tasuma seda auvõlga, mis vahest isade poolt puudulikult tehtud. Hra Laar'i ettekannet selgitasid ning mitmekesistasid maitsekalt valitud deklamatsioonid Jakob Liiv'i tõist, mis üldiselt küllaldase hoo ja värvinguga õpilaste poolt ette kanti ja mis alati tugeva aplausi välja meelitasid.

Järgnes vaheaeg, mille möödumisel saabus õhtu kandvam osa, nimelt Jak. Liiv'i ballaadi „Vaimude oru“ I-se osa muusikaline esiettekanne komponisti hra A. Virkhaus'i isiklikul juhatusel. Enne aga peatus õpet. hra E. Adamson lühikese sõnavõtmisega esitatava teose kirjanikusliku tähtsuse ja sisu juures.

Kantaadi ettekanne ligi 250-pealise koori, sinfoonia orkestri ja solistide kaastegevusel õnnestus ülihästi. Isegi raskemad kohad esitati jõuküllaselt ning puhtalt ja pääsesid seetõttu kuulajais täielikult mõjule. Eriti hoogsana tundus lõpposa, kuid ka vahepalad — eriti ka solistide esinemine — näisid publikule meeldivat, mis avaldus pärast kauakestva kiiduavalduste tormina. Tõsist lugupidamist väärrib õpet. hra A. Virkhaus'i vaev ning töö sellise helitöö õpilastele kätteõpetamisel. Sellest olid ka õpilased ise täiel teadvusel, ning mitu korda pidi juhataja õpilaste kätest tõstetuna lae poole kerkima. Õpilaskond annetas komponistile tänutäheks nähtud vaeva eest lillekorvi.

Tormilise austuse osaliseks sai ka juubilar, kelle sõnad olid inspireerinud komponisti kauni muusika loomisel. Vastupuiklemisist hoolimata pidi ka tema mitu ja mitu korda õhku kerkima. Väsimatu oli orkester tuši mängides.

Lõpuks tõusis kirjanik veel kord õhku — et noorte tugevatest kätest tõstetuna saalist lahkuda ja siis kitsamas ringkonnas omavahel õhtu muljeid jagada.

E. T.

Oskar Luts'u õhtule,

mis Draamatilise ringi korraldusel sügissemestril peeti, oli tulnud kaunis kogukas õpilaste pere. Õhtu algas orkestri ettekandega, millele õpet. hra Laar'i kõne järgnes. Referent andis oma lühikeses hoorikkas kõnes kujuka pildi kirjaniku loomingust. Kõne lõpul soovis referent kirjanikule pikka iga ja edu töös, mille järele kuulajaskond kirjanikule „elagu“ laulis. Sellejärele kanti ette katkeid Luts'u tõist. Õhtu kandvama osa aga moodustas O. Luts'u näidendi „Ärimehed“ ettekandmine ringi liikmete poolt õpil. V. Tamm'e juhatusel. Hea mängu poolest paistis siin silma eriti II klassi õpilane V. Ratassepp.

Õhtu kavaga võiks muidu täiestirahule jääda, kui ei oleks katkete ettekanded veninud liiga pikale. Õhtule oli ka kirjanik isiklikult ilmunud.

F. H.

Jõuluõhtu.

Eelmiste aastate eeskujul korraldas õpilaskond ka tänava möödunud semestri lõpul mitmekesise eeskavaga jõuluõhtu.

Traditsioonilise jõulukõne pidas õpetaja hra O. Pärli ja vil. Leo Vool esitas paar melodeklamatsiooni. Samuti aitasid meeoleolu tõsta ka muusikalised ettekanded. Õhtu peaosaga oli koondatud nagu see jõuluõhtuil tavaline — jõuluvanale; kuid paraku pidi viimane kaunis väheste kinkidega saali ilmuma, nõnda et kogu too põnev protseduur veidi kahvatuks kipus jääma. Võib vahest märkida paari momenti, mil tõsine „jõulumeeleolu“ koosolijais lahti puhkes, nagu see kogu õhtu kestel oleks pidanud valitsema. Tuju ja õhtu muljeid halvendas märksa ühine jõululaul, millise ettekandmine mõndagi soovida jättis.

Kui tulevikus sääraseid õhtuid korraldatakse, siis tuleks aegsasti neid „pehkinud kohakesi“ katsuma parandada. Samuti peaks ka publik kinkide suhtes aktiivsem olema.

Jõuluküünalde kustudes algas õhtu teine osa — tants — ning jazz'i vallatute helide saatel viideti veel ligi paar tundi tantsides ja vesteldes. E. T.

Karskusringi vilistlasõhtu.

Mitte alati ei unusta koolist lahkujad noored oma endised kaaslased ja ringid, kus nad varemalt teotsesid. Seda võis kujukalt näha meie Karskusringi vilistlaste poolt korraldatud koosviibimisel Ü. K. Ü. ruumes, millest osa võt-

sid ringi agaramad tegelased ja vilistlased. Ei ole millalgi näinud säärast huvitavat ja lõbusat „poissmeeste“ kogu teelauas, kui sel korral. Siin leidsid kõnedes väljendust need tunded, vaated ja mälestused, mis võivad tekkida ainult kaua-aegse koostöö ja ühiste aadete tõttu. Tuletunglana sütitas vanem vil. G. Laja noori oma kõnega, milles süvendas usku karskustöö edusse ja näitas uusi teid ja sihte. Rääkisid veel paljud teisedki vilistlased ja ringi tegelased. Kõlasid ühislaulud, korraldati mängu ja võistlusi, kusjuures lõbusas vestlemises aeg hilisööni kulus. Saabus õhtule tervitustelegrammi koolijuhatajalt, kes ametkohuste täitmisel Tallinnas viibis ja isiklikult koosviibimisest osa võtta ei saanud. Ei unustanud koosolijad neidki ringi vilistlasi, kes koosviibimisest osa võtta ei saanud, vaid läkitasid neile igapäevase tervituse osavõtjate allkirjadega. Loodame, et see ühendav side karskete vilistlaste ja noorte vahel veel kauaks püsima jääb.

F. H.

Ettekannete õhtu.

Õpilaskonna korraldusel oli 4. nov. 1928 ettekannete õhtu, kus esinesid Treffoonia õpilased katsetega kunstilise loomingu alalt. Õhtu algas orkestri ettekandega ning F. Huigu avasõnaga. Õpet. lektor J. V. Veski esines kõnega, mille teemaks oli möödunud romaanivõistlus K. Ü. „Looduse“ eestvõttel ning millise võistluse auhindamiskomisjoni liikmena kõneleja palju uusi ja huvitavaid mõtteid esile tõi.

Kirjanduslike katsetega esinesid õpilased Aug. Traat, E. Teppan ja P. Vahi.

Õhtu muusikalise külje eest hoolitses õpilaste trio (E. Ahlberg, K. Grünberg ja H. Grünberg, ette kandes Chopin'i ja Grieg'i töid. Tööd esitati korralikult, nii et nad kuulajaskonnas kaunis hästi mõjule pääsesid.

Loenguga modernse maalikunsti üle esines õpetaja hra E. Ahas. Loengut elustasid hästi valitud valguspildid.

Ka maalidega esines rida õpilasi - nii puutusid silma Rataspepa, Muuli ja Rebase tööd. Tähelepanu äratasid ka Tentson'i karikatuurid.

Mitmesuguste majaplaanidega esines ilanedõ

V. Ennukson, milliseist mõndagi huvitusega silmitseti.

Peale muu oli kavas ka meeolurikkaid orkestripalasi, milliseist tugevaima aplausi osaliseks sai J. Päivill'i ja A. Virkhaus'i helitöö „Eesti pinnal“.

Art. Meil.

Spordiringi 10-da aastapäeva pidu.

Läinud aasta novembriks oli möödunud kümme aastat sellest, mil spordi-ring algas oma tegevust. Sellele vastavalt korraldati 17. novembril ringi kümneaastase tegevuse juubeli puhul laiaulatuslikuma kavaga spordipidu. Peo kava koosnes sportlikest harjutustest, milliseist õnnestunumaiks osutusid gladiaatorite-, kurik- ja teivas-harjutused. Esimene neist esitati hra Jakobson'i, viimased kaks õpil. Pulga juhatusel. Just esimene ja kolmas neist olid eriti huvitavad, viimast võiks lugeda isegi kogu õhtu kordaläinumaiks ettekandeks. Huvi äratasid ka harjutused rööbaspuul ja hobusel, ent ka vehklemine suutis pealtvaatajaid kuidagi köita.

Õhtut võis ettekandelt kordaläinuks pidada, oleks soovinud aga näha arvurikkamat osavõtjate kogu.

P. V.

Fr. Schubert'i 100-aastase surmapäeva mälestusõhtu korraldati 21. nov. 1928 a. H. T. G. O. Muusikaringi poolt. Õhtul esines loenguga hra A. Nieländer, maalides ligi tuunijalises kõnes kuulajaskonnale mõjuka pildi mälestatava konarlisest elukäigust ning omapärasest loomingu. Loengut kaunistas terve seeria hästi valitud valguspilte. Õhtu muusikalise osa kandvamaks palaks osutus H. T. G. sinfoonia orkestrilt hra A. Virkhaus'i juhatusel ettekantud Schubert'i sinfoonia h-moll I osa. H. T. G. puhkpillide orkester kandis ette mälestatava helitööd „Am Meer“ ja kuulsat Schubert-Liszt'i helitööd „Erlkönig'it“ oli võimalus kuulda klaveril prl. Linda Lepa ettekantuna. Samuti esitas prl. L. Pirn kaks lühemat Schubert'i laulu, millised kuulajaskond kestva aplausiga vastu võttis. Üldiselt tuleb tähendada, et õhtu osutus silmapaistvaks niihästi maitsekalt valitud kava kui ka selle esitamise poolest, nii et ettekantavad palad arvukas kuulajasperes täielikult mõjule pääsesid.

E. T.

Väljaandja: H. Treffneri gümn. õpilaskond.

Vastutav toimetaja: K. Treffner. Tegev toimetaja: E. Teppan.

Toimetus: K. Treffner, E. Nurm, E. Teppan, F. Huik, H. Rebane, P. Vahi, H. Sarv, H. Šuster, D. Nagla.

SISU:

	lhk.
E. T.: Saateks.	1
Pilk minevikku	2
E. Teppan: Tänu	5
Paul Vahi: Õhtupoolikul	5
August Traat: Isamaa poegadele	9
E. Teppan: Õhtupalve	9
Elmar Kahar: Kolimisel	9
E. Teppan: * * *	11
V. Ennukson: Noorte Kunstiharrastusi	12
Horatius-E. Teppan: Diffugere nives	13
F. Huik: H. Treffneri gümn. Õpilaskond 1928/29. õppeaastal	14
Noorte avaldusi.	17

Kaanepilt V. Ennukson'ilt.

Karrikatuure E. Tentson'ilt ja H. Rebaselt.

Keeleliselt redigeerinud E. Nurm.